

Мсьє Жак та квітнева риба

Катерина Бабкіна

Всі ми знаємо, що десь колись перед кимось точно завинили. Можливо, мимохіть чи випадково. Йдеться мені не про ті провини, за які сварить бабуся чи часом карає батько — розбиті шибки, подерті черевики, підбите око сусідського хлопчини, підстрижена лялька чи кепська оцінка з математики.

Бо найгірша провина — скривдити когось, образити чиїсь добрі почуття. Або ще — просто залишитися до когось байдужим, обійти своєю увагою. Коли я забуваю бути до людей уважною, чемною і доброю, мені щоразу пригадується мсьє Жак.

Мсьє Жак приїхав зі школи в паризькому передмісті.

Впродовж цілого березня він замість нашого вчителя мсьє Анатолія навчав нас французької мови.

Він не був поганий чи прикрий, але сталося так, що цілий клас узяв собі за звичку постійно кепкувати з мсьє добрий і лагідний до дітей. Його домашні завдання можна було відкладати тижнями, він дозволяв під час відповіді заглядати до підручника чи в зошит. Він ніколи не сварив нас за спізнення і ніколи не починав уроку, допоки всі-всі не зберуться. Тоді ми підводилися і мляво мимрили "бо-онжу-ур, мсьє-е Жа-ак" *1. І хтось обов'язково додавав щось на кшталт "старий їжак" чи "дірявий піджак". Мсьє Жак трішки недочував, та й мало що розумів українською, тому так кепкуючи з нього, ми нічим не ризикували.

Він же замість диктантів і обридливих вправ охоче розповідав нам цікаві французькі казки та вірші, вчив пісеньок та ігор, що в них бавиться паризька малеча. І неодмінно на кожному уроці ставив комусь дванадцятку.

Наприкінці березня мсьє Жак розповів нам про одну цікаву французьку традицію. Напередодні першого квітня всі готують квітневих риб — вирізаних із паперу, розмальованих власноруч і обписаних добрими жартами й щирими привітаннями. Рибу таку належить першого квітня непомітно почепити на спину тому, до кого відчуваєш симпатію, кого поважаєш і маєш за друга. Виходить одночасно і жарт, і вияв прихильності. Значно краще, ніж почепити комусь на спину табличку "Штурхни мене" або що.

Ідея нам дуже сподобалася. Звісно, усі заздалегідь приготували таких риб для однокласників. А тридцять першого березня Мирослав приніс до школи картон і фломастери, які були лише в нього одного — цілих вісімдесят різних кольорів! Бо ми вирішили приготувати квітневу рибу для кожного з учителів.

Мсьє Жакові ми сказали, що не маємо охоти до французької мови. Він не заперечував, щоб цілий урок ми малювали й вигадували привітання, і всміхався, споглядаючи нашу веселу метушню. І тільки наприкінці уроку загадково попросив Мирослава залишити йому фломастери до завтра.

А наступного дня було перше квітня, день дотепів і бешкетів. Усім учителям на

двері ми почепили красиво розмальованих картонних риб зі щирими вітаннями від 4-А класу, і вони, вчителі, були втішені й зворушені. Останнім уроком у нас була французька.

Цілий урок мсьє Жак розповідав нам французькі дражнилки та різні смішні віршики й скоромовки, і навіть не наполягав, щоб ми записали невідомі слова. А коли урок скінчився, повернув Мирославі фломастери і подякував нам за спільну працю: наступного дня він відлітав до Парижа.

Відтак поставив усім хороші оцінки, вислухав наше "оревуа-ар, мсьє-є Жа-ак" *2, забрав свого рудого портфельчика й вийшов із класу. Ми й собі заходилися збирати речі.

— Та в тебе риба на спині! — крикнула Галка Ігореві.

— І в тебе! — відказав їй Мирослав.

— І в тебе, поглянь, і в тебе, — загомоніли всі.

Мсьє Жак прилаштував крихітних паперових риб до спинок стільців, а до кожної причепив двосторонній скотч.

Зовсім крихітний шматок, щоб не попсувати нашого одягу.

Коли ми всідалися на початку уроку, риби поприклеювалися нам до спин.

Кожному він написав щось хороше, щось таке, що можна було сказати тільки про цю людину. Мабуть, він малював і вирізав їх до пізньої ночі. "Ти дуже гарна й розумна, та головне уважна, чуйна і добра, Катрін, — написав він на моїй рибі, — залишайся такою завжди". Мабуть, саме через ці завважені ним якості я перша помітила, що ми не приготували квітневої риби лише для мсьє Жака...

Наступного дня всі принесли з дому гарно розмальованих картонних риб. Усі раптом пригадали, як цікаво було слухати оповіді мсьє Жака, як багато він нас навчив. Про це й писали на рибках.

А ще — про те, що кепкували з нього і просимо за це вибачення.

А ще — що будемо сумувати за ним і дуже хочемо, щоб колись він прилетів ще.

Але мсьє Жак уже був у Парижі.

У мсьє Анатолія ми взяли адресу школи у Франції, де працював мсьє Жак. Моя мама купила великого конверта, і ми наліпили на нього всі-всі марки, необхідні для пересилання з України до Франції.

Після уроків ми цілим класом пішли на пошту і вкинули цього велетенського листа у скриньку. І нам зробилося легко, і ми перестали почуватися винними перед мсьє Жаком за те, що не були такими ж добрими, як і він.

І тільки коли я стала дорослою, то зрозуміла, що навіть у дуже великому конверті не можна переслати закордон тридцять одну велетенську картонну рибу. Такий вантаж уже потрібно відправляти міні-бандеролями. Той наш лист просто затримали на пошті десь між Францією і Україною.

Принаймні це пояснює, чому мсьє Жак так і не відписав нам на листа з рибами. Бо я точно знаю — він відписував на усі листи, бо намагався нікого не кривдити і бути до всіх уважним. І нехай опосередковано, але мсьє Жак навчив цього і нас.

*1 Французькою мовою: "Доброго дня, пане Жак".

*2 Французькою мовою: "До побачення, пане Жак".

Джерело: Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3, 4 класах. серії "Шкільна бібліотека". Укладання та передмова Тетяни Стус. Львів, "Видавництво Старого Лева", 2016, стор. 112 — 117.